

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ
FAKULTA INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ

Typografie a publikování – 4. projekt

Po stopách typografie

CITÁCIE PUBLIKACIÍ

1 Typografia, definícia a jej význam

Na úvod je veľmi dôležité porozumieť pojmu **typografia**, ktorého význam sa dá vysvetliť dvojako. Z gréckeho pôvodu slova, kde **typos** (τύπος) = „znak“ a **-grafia** (-γραφία) = „písať“, možno chápať typografiu ako obor (techniku či umenie) zaoberajúce sa *písmom* a jeho uložením či realizovaním tak, aby bolo jeho výsledkom čitateľné a atraktívne vyzobrazenie textu. S tým súvisí výzor jednotlivých znakov, ich typ, veľkosť, ako aj veľkosť priestoru medzi znakmi či riadkami. [8]

Pod typografiou sa však často rozumie práve grafická úprava textovej zložky *tlačovín*, ktorá len v posledných rokoch nadobúda i formu elektronickú. Od výberu písma, cez návrh layoutu, zarovnanie až po úpravu samotných stránok či výsledného dojmu z publikácie. Pre dobre odvedenú typografickú prácu tak nesmú byť cudzie ani pojmy ako grid system, fonty a ich hierarchia, viac na [3].

Význam typografie tak siaha ďalej než sa na prvý pohľad môže zdať. Práve tá totiž vie odhaliť tón dokumentu, objasniť štruktúru a podtrhnúť myšlienku textu. Môže poukázať na jeho skromnosť, technickosť či kreativitu. Vypichnúť jeho formálnosť alebo neformálnosť. Práve realizovanou formou vie oddeliť alebo zlúčiť myšlienky a slová, frázy, vety tak nadobúdajú úplne iný význam, viz [9].

2 História typografie

Začiatky typografie sú často prisudzované Gutenbergovemu vynálezu zo 40. rokov 14. storočia. Avšak nielenže v Číne bol podobný mechanizmus pre tlač objavený už o zopár storočí skôr, ale pre pôvodnú myšlienku typografie treba siahnuť ešte ďalej, a to k počiatkom písma samotného, viz [1].

Písmo také, aké dnes poznáme, prv obmylo mnoho starých civilizácií, kultúr, prešlo mnohými materiálmi a práve vďaka ním dostalo túto formu. Tento prirodzený proces možno výstižne popísať Gillovými slovami:

„To vedlo k tomu, že keď tehdejší človek zapisoval písmena, „jak nejlépe dovedl,“ za vzor mu sloužila písmena z kamenných nápisů. Netvrdil, že ten a ten nástroj či materiál přirozeně nutí či nabádá k tvorbě takových či onakých forem. Naopak tvrdil, že písmena mají takový či onaký tvar; a proto, ať už používáme jakékoli nástroje či materiály, musíme tyto tvary tvořit tak, jak nám naše nástroje a materiály dovolí.“ [2]

A práve týmto rozvojom vznikla potreba zaoberať sa danou problematikou. Z umenia ručného písania vznikla kaligrafia a tá sa spolu s objavom kníhtlače stala podnetom pre typografiu – smer, ktorý sa mohol ďalej bohato rozvíjať. [6]

V neskorších rokoch sa tak sústredenie tohto oboru poberalo rôznymi smermi; od papiera, sadzby, formy textu, cez vplyv výberu farby, ornamentov až po moderné aspekty. Tento priebeh možno zaznamenať aj v najstaršom českom časopise [7], ktorý sa venoval typografii už od roku 1888.

3 Počítačová typografia

S príchodom nových technológií i práve typografia dostala úplne nový nádych. Nastala globalizácia počítačovej typografie, vznik nových štandardizovaných znakových systémov, dostupných softvérov so širokou škálou fontov a ďalších z toho vyplývajúcich možností. Typografia sa tak stala omnoho prístupnejšou. Od prvých ihličkových tlačiarň sa toto odvetvie rozšírilo na podivuhodné spektrum možností. Umenie typografie ako *ascii art*, *3D* či *motion typography* prerástlo bežné štýly tlačenej publikácie, a cez internet, animáciu a kinematografiu sa nenápadne stalo našou bežnou súčasťou. Viac o vplyve počítačových technológií a trendov v danej oblasti tu [4].

3.1 Sádzacie programy

Na praktizovanie typografie sú v dnešnej dobe nápomocné práve programy na to zamerané. Okrem textových editorov ako je *Microsoft Word*, sú to najmä sádzacie programy: *Adobe InDesign*, *Adobe PageMaker*, *QuarkX-*

Press, Ventura Publisher a \LaTeX . Mimo \LaTeX u sa tieto radia do skupiny WYSIWYG (*What You See Is What You Get*) editorov, viz [10].

\LaTeX je však založený na WYSIWYM (*What You See Is What You Mean*), tak aby užívateľovi dal priestor zamerať sa na obsah písaného textu, zatiaľ čo sa jednoduché príkazy postarajú o úhl'adnú úpravu celého dokumentu, viac na [5].

Literatúra

- [1] Ambrose, G.; Harris, P.: *The Fundamentals of Typography*, kapitola 1. Lausanne 6, Switzerland: AVA Publishing, prvé vydanie, 2006, ISBN 978-2-940373-45-1.
- [2] Gill, E.: *Esej o typografii*. Praha: Rubato, prvé vydanie, 2014, ISBN 978-80-87705-14-8, str. 24.
- [3] Juráček A.: Tajomstvo dokonalej typografie. [online], 2017, [videné 16. 4. 2021].
URL <https://detepe.sk/tajomstvo-dokonalej-typografie/>
- [4] Kuchárová, K.: *Vliv počítačových technologií na estetiku a vizuální podobu realizací graficko-designérských projektů*. Bakalárská práca, Univerzita Tomáše Bati, Fakulta multimediálních komunikací, Zlín, 2011.
- [5] Overleaf team: Learn LaTeX in 30 minutes. [online], 2021, [videné 16. 4. 2021].
URL https://www.overleaf.com/learn/latex/Learn_LaTeX_in_30_minutes
- [6] Özden Pektaş Turgut: Calligraphic Forms in Contemporary Typographic Design. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, ročník 122, 2014: s. 40–45, ISSN 1877–0428.
URL <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1300>
- [7] Polygrafický průmysl Praha: *Typografia*, Karel Krunert, 1888–2006. Vychádzal mesačne, ISSN 0322-9068.
- [8] Wikipedia contributors: Typography. [online], 2021, [videné 16. 4. 2021].
URL <https://en.wikipedia.org/wiki/Typography>
- [9] Wong, B.: Points of view: Typography. *Nature Methods*, April 2011, [videné 16. 4. 2021].
URL <https://doi.org/10.1038/nmeth0411-277>
- [10] Ádám, G.: *Merkantilné a propagačné tlačoviny pre NO LIMIT*. Bakalárská práca, Masarykova univerzita, Fakulta informatiky, Brno, 2013.